EFICIENȚA MĂSURILOR SPECIFICE DE COMBATERE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

Dumitru OBADĂ*
Procuror în Procuratura Anticorupție
detașat la Institutul Național al Justiției,
doctorand, Universitatea de Stat
din Republica Moldova

ABSTRACT

This paper is an endeavor to analyze Moldova's legal framework aimed at regulating the specific measures of combating organized crime. It is also an attempt to reveal the normative inconsistencies specified in the regulatory content of the Criminal Procedural Law, including a verifiable analysis of the legal norms stipulated in the Code of Criminal Procedure, as well as other regulations related to this specific area of state activity specified in the related legislation.

Keywords: *special investigative activity, special investigative measures, specific measures of combating organized crime, criminal investigation, supervising, control.*

În data de 15 noiembrie 2000 la Palermo este adoptată, fiind ulterior deschisă pentru semnare, *Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*[19], care a fost ratificată și a intrat în vigoare pentru Republica Moldova la 16.10.2005. Pe lângă faptul că acest instrument juridic internațional, cu vocație de universalitate, a consacrat fundamentele normative ce vizează conținutul noțiunii de „*grup infracțional organizat*", categoriile infracțiunilor specifice săvârșite de aceste asocieri criminale, urmărirea penală, judecarea și sancționarea faptelor de crimă organizată, în art. 20 al Convenției au fost indicate în calitate de instrumente aparte de combatere a criminalității organizate – *tehnicile de anchetă speciale*.

Potrivit normei arătate, dacă principiile fundamentale ale sistemului său juridic național permit, fiecare Stat Parte, ținând seama de posibilitățile sale și conform condițiilor prevăzute de dreptul său intern, ia măsurile necesare pentru a permite să se recurgă în mod corespunzător la livrările supravegheate și, când consideră potrivit, la alte tehnici de anchete speciale, cum sunt supravegherea electronică sau alte forme de supraveghere și operațiunile de infiltrare, de către autoritățile sale competente pe teritoriul său în vederea combaterii eficiente a criminalității organizate.

* d.obada@procuratura.md

19 Convenția ONU nr. 2000 din 15.11.2000 împotriva criminalității transnaționale organizate, În: Tratate Internaționale nr. 35, art. 333.

În vederea racordării cadrului normativ național prevederilor convenționale, de către Parlamentul Republicii Moldova, la 22.03.2012, a fost adoptată *Legea nr. 50 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate*[20]. Adoptarea acestui act normativ a fost dictată inclusiv de necesitatea realizării obiectivului 3 trasat în *Strategia națională de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 480 din 30.06.2011, potrivit căruia se impunea necesitatea armonizării legislației naționale cu *acquis-ul* comunitar, sarcină posibil de realizat prin inițierea unor propuneri legislative privind dezvoltarea cadrului de prevenire și combatere a diferitelor forme ale criminalității organizate, euroconformizarea legislației referitoare domeniului de reglementare, precum și elaborarea proiectului de lege privind prevenirea și combaterea criminalității organizate.[21]

Mai mult, în aceeași perioadă legiuitorul operează modificări tranșante în conținutul Codului de procedură penală unde, în Capitolul III a Părții Generale, este introdusă Secțiunea a 5-a, care conține normele ce vizează expres desfășurarea activității speciale de investigație.[22]

De asemenea, la 29.03.2012 este adoptată *Legea nr. 59 privind activitatea specială de investigație*, toate aceste trei acte normative constituind tridentul juridic pus la dispoziția organelor învestite cu atribuții de prevenire și combatere a criminalității organizate în vederea eradicării acestui flagel infracțional și desfășurării unor investigații penale eficiente.[23]

Așa după cum este arătat în art. 1 a *Legii nr. 50 din 22.03.2012*, acest act normativ reglementează măsuri specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate, aplicate de autoritățile cu atribuții în domeniu pentru a asigura protejarea persoanei, a societății și a statului împotriva acțiunilor ilegale ale grupurilor și organizațiilor criminale. Competențele autorităților cu atribuții de prevenire și combatere a criminailității organizate sunt reliefate în conținutul art. 7 a aceluiași act normativ, în corespundere cu care autoritățile:

- desfășoară activități de prevenire și combatere a criminalității organizate prin prevenirea, depistarea și curmarea infracțiunilor în conformitate cu legislația în vigoare;
- desfășoară activități speciale de investigații, activități de urmărire penală, de cooperare internațională, de analiză și monitorizare în domeniu.

Așadar, în Capitolul IV a *Legii* sunt prevăzute categoriile și conținutul măsurilor specifice de combatere a criminalității organizate. Respectiv, art. 12 prescrie expres că autoritățile cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii criminalității organizate exercită *măsuri speciale de investigații* și *măsuri specifice de combatere a criminalității organizate*. Măsurile speciale de investigații sânt exercitate în condițiile prevăzute de legislația cu privire la activitatea specială de investigații și de legislația procesual penală. Măsurile specifice de combatere a criminalității organizate sânt:

a) încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală;
b) infracțiunea controlată.

Încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală constă în introducerea, în condițiile prevăzute de lege, a colaboratorilor din subdiviziunile specializate în prevenirea și combaterea crimei organizate sau, după caz, a altor persoane în grupul sau organizația criminală cu scopul de a influența membrii grupului sau organizației criminale să renunțe la activitatea criminală organizată sau la comiterea anumitor infracțiuni, de a racola informatori din cadrul grupului sau organizației criminale, de a deteriora structura grupului sau organizației criminale, de a redirecționa activitatea criminală a grupului sau organizației criminale, de a dezinforma membrii grupului sau organizației criminale, precum și de a acumula informații despre componența și structura grupului sau organizației criminale, despre intențiile criminale și crimele comise anterior de grupul sau organizația criminală.

Încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală se efectuează în temeiul unei decizii a conducătorului autorității menționate la art. 6 alin. (1) din Lege.

În corespundere cu prevederile art. 14, infracțiunea controlată reprezintă comiterea de către persoana încadrată controlat în grupul sau organizația criminală a unei fapte ce prezintă doar semne obiective ale unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, în mod controlat și dirijat de autoritatea prevăzută la art. 6 alin. (1), în scopul curmării sau descoperirii infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave.

Procedura de autorizare a comiterii unei infracțiuni controlate este inițiată de conducătorul autorității cu atribuții în prevenirea și combaterea criminalității organizate, care prezintă procurorului propunerea de aplicare a măsurii specifice de comitere a infracțiunii controlate. Dacă consideră motivată propunerea, procurorul înaintează judecătorului de instrucție un demers privind autorizarea comiterii infracțiunii controlate. Judecătorul de instrucție examinează propunerea, demersul și materialele prezentate și, printr-o încheiere motivată, autorizează sau respinge demersul privind autorizarea comiterii infracțiunii controlate.

20 Legea nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, În: Monitorul Oficial nr. 103, art. 343.

21 Hotărârea Guvernului nr. 480 din 30.06.2011 pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011 – 2019, În: Monitorul Oficial nr. 110-112, art. 546.

22 Codul de procedură penală al Republicii Moldova, În: Monitorul Oficial nr. 104-110, art. 447.

23 Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigație, În: Monitorul Oficial nr. 113-118, art. 373.

În virtutea prevederilor legale, în special în temeiul art. 5, controlul, conducerea și coordonarea executării măsurilor specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate sânt exercitate de Procuratură, în condițiile Legii cu privire la Procuratură, ale Codului de procedură penală și ale altor legi.

Este surprinzător faptul că *Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură*[24] nu conține prevederi exprese care ar viza controlul, conducerea și coordonarea executării măsurilor specifice de combatere a criminalității organizate. Mai mult, nici legea procesual penală nu conține nicio prevedere în acest sens. Or, este discutabilă eficiența măsurilor specifice de combatere a criminalității organizate stipulate în *Legii nr. 50 din 22.03.2012* în condițiile în care, potrivit prevderilor art. 2 alin.(4) Cod proc. pen., normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.

De asemenea, remarcăm faptul că sfera controlului judiciar al procedurii prejudiciare realizată de către judecătorul de instrucție este expres prevăzută de normele Titlului I Capitolul VIII a Codului de procedură penală unde nu există nicio specificație normativă despre competența judecătorului de instrucție în materia autorizării săvârșirii infracțiunii controlate în calitate de mijloc specific de combatere a criminalității organizate.

În asemenea condiții constatăm că, actualmente, este obscură perspectiva valorificării eficiente a măsurilor specifice de combatere a criminalității organizate în condițiile în care legea procesuală nu conține reglementări exprese în această privință, fiind incertă natura lor juridică. Or, trebuie clarificat faptul cum acestea interferează cu sfera activității speciale de investigație, este judicioasă menținerea lor și dacă da, atunci cum pot fi valorificate eficient măsurile specifice de combatere a criminalității organizate fără a se desconsidera principiul proporționalității și al respectului necondiționat al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

24 Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, În: Monitorul Oficial nr. 69-77, art. 113.